

PERSPEKTIVY

PŘÍLOHA KATOLICKÉHO TÝDENÍKU LISTOPAD 1999

Dvě polistopadové iluze se u nás pevně zabydlely. Ta první praví: byli jsme trestuhodně sametoví, tj. neprovedli jsme rázně a včas výměnu elit. Jako by tu byla cílevědomá revoluční vůle, jako bychom měli v záloze elity nové, jen je dosadit... – Nic takového; po deseti letech je vidět, jak jsme byli na zhroutení minulého režimu nepřipraveni. Nikoli příliš sametoví, ale příliš bezradní a slabí.

Druhou iluzí je tvrzení, že církev zklamala očekávání veřejnosti.

ČEHO SE HONEM CHYTIT?

Se slabostí tenkrát souvisela také ideová dezorientace. Reálný socialismus, třebaže nemilovaný, stačil zapustit v lidských myslích vydatné kořeny. Jakmile se zhroutil (protože byl už prohnitý a hroutil se všude kolem), mnozí ztratili jakýsi vnitřní kompas. Dost bylo těch, kteří se této ztrátě bránili: čím dál od kulturních center, tím větší neochota smířit se s tím. „Co tam v té Praze (Brně atd.) vyvádějí? Jiní bystě vycítili, že s komunismem je ámen: protože si ale zvykli na jeho ideologický monopol, ohlíželi se konjunkturálně po nějaké jiné ideologii, na níž by včas vsadili. Nu, a která že by to měla být? Nejspíš ta, kterou komunisté nejvíce potírali. Vída: křesťanství! Tak vznikla fantazie o tom, že po rudé diktatuře musí přejít nějaká další, nejspíš ta klerikální.

Už o Vánocích 1989 buráceli z tlampačů koledy a soudružky učitelky vyprávěly dětem z pilnosti o Ježíškově, o Bibli, ať samy o tom měly jen mlhavé ponětí. I někteří věřící naivně doufali v rychlou christianizaci, dokonce rekatolizaci národa. Češi jsou však dnes stejně bezbožní jako před rokem 1989. Mnohým je církev nesympatická či lhostejná. Ti však, kdo tehdy naivně přecenili její možnosti, ale i ti, kdo jí na chvíli podléžali, jí to neodpustili. Nedostatek vlastního realismu či chybnou kalkulaci dávají dnes za vinu jí a tvrdí, že – zklamala.

ECCLESIA RESURGENS – ET DISCORDANS

Tvrzení, že církev po listopadu 1989 zklamala očekávání do ní vkládaná, se ozývá i uvnitř jí samotné. Pohnutí tohoto zklamání bývá různá a ona očekávání nebývají jasně formulována. Ze církev nebyla na postkomunistické poměry připravena, je zřejmé. – Jak by také mohla? Celá česká společnost byla nepřipravena. Církev, obět dlouhodobé, soustavné a rafinované perzekuce, byla atomizovaná, dle některých dokonce umírající (vzpomeňme: „modus moriendi ecclesiae...“); po procitnutí se potřebovala nejprve seelit. – Nedostatek kněží a jejich průměrný věk je notoricky známý. Všichni v církvi byli pojednou začátečníky, počínali si neprofesionálně. Všude chyběla střední generace. Také peníze. Hlavně chybělo umění komunikace.

Nízká úroveň organizačně-managérského fungování je nemilým handicapem dodnes, v tomto směru ale nebylo rozumné očekávat více. Důvodnější zklamání mohly působit

Zklamala církev po LISTOPADU?

Katedrála sv. Víta 25. listopadu 1989

Snímek Josef Zúček

nesnáze scelování církve. Při její předlistopadové roztržitosti bylo možné podílet se na jejím společenském životě pouze v malých, víceméně zakonspíraných skupinkách. Mnozí neměli nebo nevyhledali ani tuto možnost a pouze zbožně samotařili. Tak se vytvářely iluzorní představy o reálné povaze církve, do nichž si nejeden z nás naivně promítal svou toliko individuální zkušenost či svá přání. Pojednou nastal čas svobody – a kdekdo byl překvapen, co jsme vlastně „my-církev“ zač. Jak jsme si byli nepodobní! Jak byly ty naše představy o církvi často vzájemně neslučitelné! Jak málo sdílitelné byly naše zkušenosti! Ve vnitrocírkevním diskursu se začaly objevovat nepřesné, ale pádné výrazy („pražští intelektuálové“, „prostí věřící“, „staré babičky“, „moravská spiritualita“, „západní liberalismus“...), vesměs zdurazhující vzájemnou odlišnost, aniž by je vyvážila snaha nacházet to společné. Odtud vzájemná podezřelost z nedostatku pravdivosti. Voláme po dialogu, a přitom se stáváme církvi rozhádanou, ecclesia discordans...

Nevím, zda právě tato charakteristika je zahrnována do onoho opakovaného stesku, ale důvodem zklamání být může. Bylo by však třeba formulaci opravit: tím, kdo je zklaman, jsme my, a ten, kdo nás zklamal, jsme zase my.

UŽ SE TU ZASE ROZTAHUJÍ...

Zklamala církev očekávání české „mimocírkevní“ veřejnosti? Tuto výtku lze z one strany slyšet často. Tak často, že se ptám, zda nejde o klíš. Především si ale připomeňme, že

česká společnost je rozrůzněná a že křesťanství, zejména to katolický církevní, bylo a je řadě jejích segmentů nesympatické. Tento „protifinský afekt“ (H. Urs von Bathasar), který je součástí českého duchovního klimatu (méně již moravského) dobrou stovku let, se ozval už při papežově návštěvě na jaře 1990 a od té doby sílí.

Katolická církev byla jednou z prvních obětí komunistického režimu (internace biskupů a řeholníků, umučení a popravení kněží, diskriminace věřících a jejich dětí...), což kvitovala veřejnost mimo církev přinejlepším vlnou solidaritou, častěji lhostejně, příznivci režimu se zadosťučiněním.

Účastnější zájem bylo znát teprve v druhé polovině šedesátých let: teror polevil, slibně započal koncil a někteří komunističtí intelektuálové (Gardavský, Machovec aj.) stáli o dialog. V době Pražského jara 1968 stanuli katolíci v jednom řádu s těmi, kdo tehdy chtěli vymazat zemi ze sovětského sevření. Nezapomeňme však, že dějištěm „obrodného procesu“ byla tehdy většina města, venkov zůstal nedotčen. Vymoženosti tohoto hnutí smazala tzv. normalizace. Akceptování katoliku se znovu omezilo na disent. V té době si církev zvolna zjednávala autoritu, kterou zosobňoval kardinal Tomášek. O níž se však zasloužili hlavně lidé jako Augustin Navrátil. Velichrad 1985 se stal předobrazem listopadu 1989, svatořečení Anežky Přemyslovny bylo jedním z jeho spouštěčů. S těmito zisky vstoupila církev do epochy politické svobody.

Po rozpadu totalitních režimů v zemích sovětského bloku doufali někteří západní komentátoři, že v nich lze začít s čistým stolem: že

staré rozpory a konflikty vzaly v dobách diktatury za své, asi jako když během tuhé zimy vyhnou larvy, plisně apod. Francouzský politolog Jacques Rupnik, důvěrně znalý zdejších poměrů, byl jiného mínění: staré hříchy byly uloženy do nízké ledníčky, která se definitivně pokazila – a ony z ní vyhrázly v mnohem zasmradlejší podobě. Vskutku: záhy po listopadu 1989 ožily staré předsudky; na Slovensku protičeské, v Česku protislovenské, ale i protiněmecké, protikatolické...

Česká církev působí už dobrých sto padesát let v prostředí, které jí není nakloněno. Většina (liberální, socialistická, národovecká...) ji vnímá jako cizí těleso. Očekávání této většiny by církev zklamala pouze tím, že by se jakkoli zmohla.

„SVĚT“ CHCE JÍT JINUDY

Dobrá, jsme rozhádanou menšinou uprostřed většiny, již se zavděčit nelze. Ale je tu i ta část veřejnosti, která je otevřena vertikále

stvoření i lidského života a čeká na spásné slovo. Kdo jiný by je mohl vyslovit než církev? – V tomto případě nelze onu palčivou otázku, která je nadpisem tohoto článku, odbyť tak snadno. I když...

Jde-li o rozbitou českou intelektuální obec nebo o tu část mladé generace, která nepodlehla přizemnímu materialismu zcela, byla tu kdy ochota „optovat“ pro církev? Vždyť srdce i mysli mnohých si záhy získala perspektiva svobody bez odpovědnosti (tedy svévole), vyjádřená sloganem „postmoderní“ s jejím iracionalismem, subjektivismem, relativismem – a konzumismem vyjádřeným eufemisticky slůvkem „seberealizace“. Není spíše toto většinový krédem? – Z těchto duchovních dispozic však nemohou vzejít taková očekávání, která by mohla církev zklamat, protože jsou živnou půdou očekávání zcela jiných. Církev by tu mohla nabízet se vši pokorou alternativu, a současně být připravena na odmítavou reakci, alespoň napoprvé. Což ona snad dělá...

Anebo nedělá? Těžko říci, sama je tím zaskočena, ohrožena – a brání se, nejdříve útekem do dříve vyzkoušených, ale v dnešních poměrech neosvědčených pozic. Na toto setkání připravena vskutku není, alespoň zatím. Měla by být (lépe: měla bychom být) připravenější.

Být ve světě jeho soli, a přitom nebýt z tohoto světa – to je těžké. Snazší je jednoho z těchto pověření se zříci. Sklon k takovému pokušení je v naší církvi očividný a zakládá štipnou linii množného rozkolu. Jeho prevence je důsledná christocentrická orientace – zkušební kámen našeho křesťanství. Ta má být vodítkem i naší ekumenické iniciativy (psal o tom evangelik Alfred Kocáb, viz Perspektivy 1/1999). Nikoli tedy potlesk široké veřejnosti.

Výrok „církev zklamala“ je proto třeba brát s rezervou, může být i účelový. Církev může zklamat mě osobně, pokud jsem si ji představoval k svému obrazu, zatímco ona je jiná. Církev může zklamat člověka stojícího vně, tlumočnicku mu zvěst, kterou on vlastně nechce slyšet, protože by rád jakési „přijatelné“ křesťanství. Může ovšem zklamat i tím, že se neohodlá orientovat v situaci, v níž by měla sehrát významnou roli, nedbá znamenání času a volí závěrnou „výklenkovou existenci“. V takovém případě je nutno brát výrok „církev zklamala“ naprosto vážně.

Petr Příhoda

Události roku 1989 jsou dokladem vítězství vůle k jednání a evangelijního ducha nad protivníkem, který byl odhodlán nedat se omezovat mravními normami. Jsou varováním pro všechny, kteří ve jménu politického realismu chtějí z politiky vypudit právo a morálku. Boj, který vedl ke změnám roku 1989, jistě vyžadoval čistotu úmyslu, umírněnost, utrpění a obětí. Vznikl v jistém smyslu i z modlitby a nebyl by myslitelný bez bezmezné důvěry v Boha, pána dějin, který má v rukou lidská srdce. Tím, že člověk připojí své utrpení za pravdu a svobodu k utrpení Krista na kříži, je schopen uskutečnit zázrak míru a rozpoznat úzkou stezku mezi zbabělostí, která vede ke zlu, a násilím, které si sice namlouvá, že proti zlu bojuje, ve skutečnosti je však zhoršuje.

(Z encykliky Jana Pavla II. Centesimus annus, vydal Zvon 1991)

„Co to v tom Augsburgu vlastně podepsali?“ ptají se mne někteří katolíci. Tato otázka je příznačná: Téma *ospravedlnění* je katolíkům většinou záhadné, až je to ústřední téma Pavlových epistol. Petr a Pavel se před několika staletími jako by rozešli, evangelici naopak většinou netuší, kolik je toho v Novém zákoně o Petrovi a jeho službě celé církvi.

Tak tedy: V Augsburgu, historicky spojeném s luterským („augsburským“) vyznáním, bylo podepsáno, tedy nikoli teprve ujednáno, to, co je teologům už od počátku let šedesátých zřejmé a co bylo v dalších desetiletích probráno ve společných ekumenických komisích a pak stvrzeno i souhlasem evangelických synod a příslušných římských kongregací, totiž že anatemata (odsouzení) Tridentského koncilu nepostihují *oficiální učení evangelické církve* v otázce, jak je člověk spasen: Je ospravedlněn Boží milostí, nezaslouhuje si spásu svými skutky.

Protože ekumenické vstřícné kroky mají být vzájemné, mluví se o „vzájemných odsouzeních“, třebaže Augsburské vyznání žádná odsouzení katolické pozice nemá (stejně jako se u nás mluvilo o „vzájemném uznání křtu“, ačkoli

evangelici nikdy katolický křest nepochybovali). Že tomu tak je, to se vědělo už v době reformační, ale chyběla vůle se domluvit. církevní majetek byl už sekularizován a co s ním potom... – Význam této dohody je v tom, že neshody v učení o „evangelium“, totiž o ospravedlnění *sola gratia*, byly jedním ze dvou důvodů odmítnutí papežské autority. Dohodou se tedy i tato otázka stává řešitelnější.

Důležitější otázka je, co z toho plyne – není nic horšího než eku-

„echt katolické“, ale měl by naopak vědět, že je to v rozporu s učením církve. Evangelikům naopak je určena druhá polovina dohody: Nelze přehlížet, že Písmo na mnoha místech zdůrazňuje význam dobrých skutků omlouštěných, jak to tradičně zdůrazňovala zase katolická církev.

Neplatí už tedy ustanovení Tridentina? Změnilo se dogma? Samozřejmě platí! Vyhlásilo se jen, že nepostihuje oficiální pozici evangelických vyznání. V tom je ovšem

evangelických teologů a věřících sklouzla na tyto odsouzené pozice v domněnku, že je to správné, radikálně reformační a „echt evangelické“. Však se také tito pánové, třebaže jen v Německu, proti dohodě sešikovali, spolu s těmi, kteří měli obecně strach ze ztráty identity po odpadnutí tradičního kontroverzního tématu, jakož i s těmi, kteří si evangelickou svobodu učení vykládají jako možnost hlásat věci, z nichž by bylo reformátorům nevolno – a také s několika dalšími, jejichž námitky by bylo třeba vzít vážně, ale v tomto naprosto netypickém spolku fundamentalistů a liberálů se stejně ztratili.

Z evangelického a ekumenického hlediska je důležité a pro určité teology rozlišující, že o dohodě rozhodly církevní synody – v protestantismu totiž často teologové vstupují do pozice magisteria, v ekumenických rozhovorech vede katolickou skupinu zpravidla biskup a evangelickou profesor. Určitý rozruch vzbudila i falešná očekávání, jako by dohoda znamenala *vyřešení všech problémů a plnou jednotu*, proto raději jasné zdůrazním, že o nic takového nejde. Jde o shodu o premise, z které obě strany ještě vyvozují rozdílné závěry, což se hned ukáže v oblasti eklesiologie. Ale premisa je shodná, a to je teď to hlavní.

A ještě jedna věc je důležitá. Nedosáhlo se plné jednoty v učení, nicméně stavu, kdy lze říci, že obě pozice jsou v podepsané podobě legitimní a komplementární, což je pro hledání budoucí plné jednoty v různosti ještě důležitější. Evangelická spiritualita bude nepochybně nadále formována právě důrazem na milost víry, katolická církev si udrží společenství alternativních spiritualit, nic z bohatství opravdu ryzí zbožnosti se neztratí.

Jaroslav Vokoun

GLOSÁŘ

V dětském věku probíhá proces učení snáze a rychleji. Leckdy postačí jednorázová zkušenost – a vzorec adaptivního, tedy i „rozumného“ chování je upevněn. Málokdo z nás potřeboval srkat prstíčky do elektrické zásuvky více než jednou.

Ve zralém věku je to těžší. Kolik cestovních kancelář a finančních ústavů musí zkrachovat, než se lidé naučí odpovědně si je vybírat? Pro určité věkové skupiny to bude více než několikrát. Bude to číslo aspoň dvojmístné? Nebo trojmístné?

„A z toho plyne naučení...“ – zpívalo se v jedné kramářské písni. Z toho plyne, že proces transformace (který je i procesem učení, odnaučování, přeučování) bude zdunhavý. Mnozí lidé zazlívají církvi, že jí potřebné změny trvají příliš dlouho. Zdá se, že toto nespěchání vyplývá z životního realismu poučeného staletími. Že to jinak nejde.

■■■■

Stále stoupající preference komunistů zneklidňují některé politické komentátory. není divu. Vykłady tohoto jevu jsou ale rozpačité. Nejmenší alarmující je tento: Zemanova strana ztrácí podporu radikálních nespokojenců, které svého času získal její předseda některými nespolehlivými sliby. Budiž, ale asi to není všechno. Nelze popřít, že vzrůstá počet těch, kteří důvodně pokládají svou existenci za ohroženou. A že nemají jinou možnost dát to najevo než tuto protestní volbu. Také nelze popřít, že naše politické elity ztrácejí kontakt s širokou veřejností. A nejen ministři a poslanci, ale i celé politické strany. To není dobré.

■■■■

Německá CDU/CSU vyzývá českou politickou reprezentaci, aby *zrušila tzv. Benešovy dekrety*, přesněji řečeno ty z nich, které umožnily ztrátu občanských práv českých Němců a následně nehumánní zacházení s nimi. – Česká strana prohlašuje, že ne ní třeba, protože jsou neúčinné, vyhaslé. Je-li tomu tak, proč je tedy nezrušit? Zřejmě proto, že se počítá s jejich neuplynutím vyhasnutím pro jakési horší případy. Možná ze strachu, že by po jejich případném zrušení byly české soudy zavazeny restitučními nároky. Co pak? Představitelé sudetských Němců sice opakovaně prohlásili, že neusilují o „nový odsun“, tedy o nemovitosti, jichž mezitím nabylí čeští občané v dobré víře, ale naše reprezentace a veřejnost jim patrně nedůvěřuje. A tak se u nás zakupují přes nastrojené lidi nejen titíž sudetští Němci, ale v počtu mnohem viditelnějším záhadní zbohatlíci ze zemí bývalého SSSR. Praha i jiná města zneklidňují „ruskojazyčné mafie“ a věrohodné západní zdroje upozorňují, že Česká republika se stává eldorado ruských tajných služeb. Ach jo...

■■■■

Pietní uložení ostatků padlých bělohorských bojovníků, patrně protestantů, do posvátné půdy areálu kostela Panny Marie Vítězné za účasti nejvyšších představitelů církve katolické i luterské bylo jímavým projevem vzájemné smířlivosti. Měl to být náš pendant aktu významnějšího, totiž společného konsenzuálního *katolicko-luterského prohlášení o ospravedlnění*, podepsaného dne 31. října v Augsburgu. Podpisu předcházely závažné výhrady některých katolických teologů i energický protest více než dvou stovek teologů německých luterských církvi. Augsburská deklarace tedy neznamená plnou jednotu víry, přesto je aktem určitého doktrinálního sblížení. Ani po ní to nebude zcela jednoduché, ale přece jen to bude schůdnější, než kdyby k ní vůbec nedošlo. Křesťané obojího vyznání (a nejen ti) jsou pod tlakem: nedáme-li se dohromady, padlý a stále hlouběji padající svět nám neuvěří. F

O kousek blíže JEDNOTĚ VE VÍŘĚ

menické dohody, které zůstanou bez důsledků v praxi. Co z toho plyne pro katolíky, naznačil už kardinál Vlk v rozhovoru pro Lidové noviny – je třeba v katolických posilovat vědomí obdarovanosti, tedy položit větší důraz na Boží milost. Dosah této dohody o centrálním biblickém tématu reformace a kritériu k posuzování všeho ostatního učení a jednání jde tedy až do každého nedělního kázání. Slyší-li tam katolíci něco, co je s touto dohodou v rozporu, neměli by si už myslet, že je to pěkně protireformační a

určitý hádek a úkol zase pro evangelickou církev. Tridentinum si svá anatemata nevymyslelo pro nic za nic. Odsoudilo některé Lutherovy výroky z počáteční fáze reformace, kdy Luther, jak byl zvyklý ze scholastických disputací na univerzitě, věci formuloval vyostřeně. Tyto pozice, nikoli tedy vyvážené pozice evangelických vyznavačských knih, ovšem odsouzeny byly a jsou. A problém je v tom, že, jak se za protireformace obousměrně pro jistotu od sebe odsouvaly původně poměrně blízké pozice, celá řada

NA VYŠEHRADĚ O EVROPĚ

Ve vyšehradské kapitule se 25. září konalo kolokvium na téma *Evropa a křesťanství*. Pořádala je Česká sekce Evropské společnosti pro katolickou teologii spolu s redakcí Teologických textů (tam vyjdou všechny příspěvky).

Kardinál M. Vlk (*Evropa a křesťanství dnes a zítra*) upozornil, že „rozvod“ evropské filozofie a křesťanské teologie má horší důsledky než reformační schizma. Teologie není připravena na christocentrický obrát II. vatikánu. Není s to „vyjít z kostela“. Kristus je přítomen v eucharistii. Jakým způsobem je ale přítomen tam, kde se sejdou dva nebo tři v jeho jménu? Nová církevní hnutí předkládají nikoli teoretickou, ale praktickou odpověď na tuto otázku.

Dle Fr. X. Hulase, bývalého velvyslance u Svatého stolce (*Vatikán a integrace Evropy*) papež nestojí o obnovu středověké teokracie. V integrované Evropě vidí prostředí pro harmonický život obcí. Evropské hodnoty jsou ostatně křesťanského původu. Postrádá-li Evropa duchovní rozměr, mohou jí ho vracet právě křesťané. Vystoupení papeže však bývají zdvojnásobily vyslechnuta, ale politické (i ti křesťané) si dále vedou svou.

K. Skalický z teologické fakulty Jihočeské univerzity (*Teologický přístup k dynamice evropské civilizace*) poukázal na bytostnou revoluci křesťanství i na patrnou revoluční vln

v dějinách Evropy: revoluce papežská, laická, měšťanská, proletářská a – „sametová“ (netýká se jen nás). V každé z nich klade otázku svobody někdo jiný a – jinak.

P. Pithart, senátor za KDU-ČSL (*Česká společnost a duchovní zásady sjednocující se Evropy*), připomněl, že pohyb v dnešní české společnosti směřuje jinam než integrující se Evropa: k sebezahleděnosti, etnické homogenitě a k centralismu.

C. Svoboda, poslanec za KDU-ČSL (*Evropské klima v českém právu*) zdůraznil nedostatek české vůle k vstupu do EU. – Problémy jsou i v EU, ať se tam o tom moc nemluví: její základní ideje si nárokuje univerzální platnost, jsou však produkty doby, kdy se Západ vzpamatoval z totality nacistické a byl sužován tou sovětskou.

J. Trojan z Evangelické teologické fakulty UK (*Ekonomicko-sociální kontext evropské integrace*) zmínil neblahé trendy: vzrůst sociálních nákladů, nezaměstnanosti, stárnutí populace a tlak spekulativního kapitálu. Ty tvoří sociální hrozbu, srovnatelnou s tou ekologickou. Křesťané předejdí jen změnou výkonové mentality. Tato starost je u nás stále ještě znevážována poukazem na „třetí cestu“.

L. Kropáček, islamolog (*Muslimové v současné a budoucí Evropě*) popsal problémy integrace rostoucího počtu muslimů. Ti ve své

převážně většině nejsou obávanými fundamentalisty. Jejich intelektuální elita usiluje o nový životní způsob, „euroislám“, zachovávající základní hodnoty islámu, blízké křesťanským. Zdroje obtíží jsou na obou stranách.

P. Ambros z olomoucké teologické fakulty (*Rusko a jednotu Evropy*) popsal ruskou snahu zůstat v Evropě a účastnit se její duchovní profílce. Ruské náboženské elity pojmají západní ideje po svém a chtějí vytvořit protiváhu „nenárodně sekulární katolicity“.

Karel Kraus (*Křesťanská tradice a globalizace kultury*) připomněl, že „globální“ znamená uniformní, nikoli univerzální. Protiváhou globality je domov. Evropa znamená nejprázň horizont, který jsme s to takto chápat.

J. Sokol z pedagogické fakulty UK (*Role národa v evropské integraci*) připomněl nezastupitelnou úlohu národa, neboť ten zůstává nejširším prostředím bezprostřední komunikace, tedy přirozenou pospolitostí. Má svou legitimitu biblickou: v okamžiku seslání Ducha sv. lidé „rozuměli ve svých jazycích“. Tomu odpovídá i staletá křesťanská tradice národních svátostí. Evropská integrace neznamená odnárodnění.

Diskuse se nevyhnula ani tématu Evropy jako obtížného úkolu, který může být vnímán i jako ohrožení. od

Slibný Mikuláš 1989

Připomínáme-li si přelomové období 1989/90 a pozoruhodnou roli kardinála Tomáška v ní, neměli bychom přehlédnout, že už 6. prosince 1989 – kouseklem na svatého Mikuláše – založil Informační centrum pro Arcidiecézi pražskou, s výhledem na rozšíření působnosti též pro ostatní diecéze. O tuto strategickou pohotovost v nové situaci se zasloužil tehdy už biskup (ne však ještě českobudějovický) Antonín Liška; původní iniciativa patřila Vladimíru Rudolfovi, tehdy ne ještě děkanovi v Praze na Litoch, nyní už na odpočinku.

Centrum mělo shromažďovat informace nejen pohotově, ale

také operativně. Snili jsme o mnoha užitečných službách, jež se pak už nedařilo rozvinout se stejnou pohotovostí. Mnohé úkoly pak via facti postupně převzalo Tiskové středisko ČBK. To se má nyní čile k světu, mimo jiné díky snaze co nejlépe využívat nových technických prostředků, jako je internet a různé počítačové možnosti, tehdy ještě neznámé a spíš netušené.

Velice se těším, že se brzy všichni z povoláních míst o tom všem dovíme více potěšujícího a široce užitečného.

Dne 6. 12. 1999 uplyne od založení IC právě deset let.

Václav Frei

Na úvod bych se zeptal na mediální evergreen, který se objevuje se zvýšenou frekvencí právě nyní, deset let po „sametové“ revoluci, totiž to, jestli církev ve vztahu ke společnosti zklamala. Je to skutečně tak, nebo byla polistopadová očekávání nerealistická?

Myslím si, že se nedá hovořit o nerealistických očekáváních, protože společnost stále něco očekává, především od církve, která se profilovala po dobu minulých čtyřiceti let jako svobodu žádající, jako antikomunistická, jako otevřená vůči lidem, zejména v posledních letech výzvou k duchovní obnově národa. Po listopadu 1989 se církev musela vyrovnat se spoustou vnitřních problémů, s otázkou tajně vysvěcených kněží, s otázkou nejružnějších svobodně vytvářených skupin v minulosti. To ji pochopitelně stálo mnoho času a úsilí. Nejsm si jist, jestli veřejnost toto všechno ví a správně vidí. Nejsm si také jist, zda se pohled na církev nezakrývá jinou otázkou, totiž otázkou církevního majetku. Novináři i veřejnost ji postavili jako hlavní věc církve po listopadu 1989. Můj osobní názor je velmi jednoduchý. Tato věc by se měla rozdělit na problematiku právní a etickou. V právním státě má církev plné právo žádat všechno, co jí bylo ukradeno. Z praktického a morálního hlediska to však nemusí všechno přijmout. Může se některých věcí vzdát. To by se mělo vyřešit uvnitř církve. Jinak se na ni budou lidé dívat jako na instituci, která této společnosti nemá co dát, ale stále od ní něco chce.

Co by tedy, podle vás, mělo být prioritou církve ve vztahu k naší společnosti?

Církev by měla stále něco nabízet, ale nepodbízet se. Nenabízí nic menšího než příklad života podle víry, a to celé společnosti. Měla by se stát příkladem pro veřejné činitele, v oblasti sociálních a politických otázek nebo obecné lidské mravnosti. Pokud by lidé viděli, že církev a všichni její představitelé jednají tak, jak by jednal Pán Ježíš, a ne podle nějakých formálních předpisů (formální předpisy byly přesně to, co Kristus odmítal), bude společnost církvi věřit a církev půjde v této společnosti dopředu. Pokud se veřejnost domnívá, že komplikované formální předpisy často převládají nad skutečným smyslem a posláním církve, je to s církvi špatné, a nejen u nás. V Rakousku je situace skoro stejná. I když je to tradičně katolická země, z nejrůznějších důvodů zde z církve vystupuje taada náti. Pokud se ale nějaké skupiny v církvi snaží problémy, o kterých jsem se zmiňoval, řešit tím, že se samy snaží vytvořit novou organizační strukturu, jsou právě tak vedle, jako kdyby lpěli na přežitých formalitách.

Hovořil jste o potřebě příkladu, o tom, že církev má svědčit životem podle evangelia. Nezdá se vám, že se církev v uplynulých deseti letech zahleděla příliš do sebe a zaměřila se na řešení svých vnitřních problémů? V minulosti najdeme osobnosti jako Mandl, Zvěřina, Mádr, které se snažily navázat dialog s lidmi mimo církevní společenství. Zdá se mi, že církev na tento způsob dialogu poněkud rezignovala.

Je možné, že lidé jako Mandl nebo Zvěřina je u nás prostě málo. Dokonce je to vidět. Oni se ale nesnažili pouze přiblížit se společnosti, nepodbízel se a nemodernizovali se tak, že by vymýšleli nějaké nové formy, přitahovali jen svým příkladem. Takovým člověkem byl např. Anastáz Opasek. Stihával tím, že se stýkal i s lidmi opačného názoru, s lidmi formálně řečeno „hříšnými“. A to je přesně to, co mám na mysli, když říkám, že máme jednat tak, jak by jednal Pán Ježíš. Uvedu příklad. V jedné zemi jsem se sešel se skupinou exponovaných katolíků, kteří mi řekli, že se ve Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS) a v Chartě stýkají s lidmi, jako jedna novinářka (nebudu jmenovat), která byla členkou KSČ. Odpověděl jsem, že konvertovala a dělá užitečnou práci. Na to mi namítli, to je nám jedno, my bychom si s ní k jednomu stolu nikdy nesedli. V tom se ale liší od Pána Ježíše.

Hovořil jste o Chartě, v níž byli lidé z protichudných ideových táborů, například Zdeněk Mlynář a Josef Zvěřina. Jak se dařilo překonat bariéry, které z těchto odlišných názorových postojů zcela určitě vyplývaly?

Bariéry v Chartě pochopitelně zůstávaly, ale především ty ideové. Je nepochybné, že o budoucnosti této země nebo o socialismu si myslel něco jiného Zdeněk Mlynář nebo Petr Uhl a něco jiného Josef Zvěřina nebo Bonaventura Bouše. Všichni jsem se ale shodovali v konkrétních činech a postojích a v hledání východisek. V tom je smysl naší práce ve společnosti. Já nemohu přesvědčit lidi, kteří mají naprosto odlišná stanoviska, než mám já. Mohu s nimi ale spolupracovat, pokud najdeme

Nebojme se ŽÁDNÉHO střetu...

říká v rozhovoru Ivan Medek

Snímek Jiří Hrbek

společně konkrétní cíle, a ty jsou nesporné. To je v současné době svoboda, to je v politice vstup do Evropské unie, obnova civilizace, otázka morálky v politice aj. Na tom je možné se dohodnout.

Jak může při pohledu na současnou neutěšenou politickou situaci, kdy se mezi politickými subjekty jen těžko hledají styčné body, do tohoto dění vstoupit církev a ovlivnit ho?

To není úkolem církve, ta má úkol evangelizační a pastorační. Mohou to ale ovlivnit křesťané, a ti by neměli stát stranou a neměli by si myslet, že to není jejich věc. Je to věc nás všech. Je to stejný problém, jako je otázka vztahu církve k problematice chudoby v Jižní Americe. Na otázku, má-li církev právo zasahovat do těchto věcí politicky, odpovídám: Církev na to právo nemá, ale křesťané mají povinnost, a to je podstatný rozdíl.

U nás není mezi křesťany příliš zájem vstupovat do veřejné diskuse, například o romské otázce nebo o drogové problematice a podobně.

Nevím, je-li to nezájem, spíše mám dojem, že křesťané to neumějí a domnívají se, že to je záležitost někoho jiného. Nezájem není jen ve vztahu k Romům, je to obecný problém vztahu k lidem jiné národnosti, jiné barvy, jiné rasy. Církev by přirozeně měla být tím předvojem, protože pokud se křesťané domnívají, že jsou uzavřenou skupinou, která se do toho nemá míchat, pak je to přesně opakem toho, co by chtěl od nich Pán Ježíš, kdyby teď přišel. Nedovedu si představit, že by křesťané úplně zapomněli na to, že jim bylo řečeno, aby šli a učili všechny národy, že evangelium je určeno nejen vyvoleným, ale všem. Dovedu si jen těžko představit, že by jakýkoli křesťan, jakýkoli kněz neměl stát ve skupině, která debatuje o sociálních otázkách, například v souvislosti se stavbou zdi v Maričské ulici, a že by k tomu nemohl něco říci nebo konkrétně udělat. Žijeme ve společnosti, kde je xenofobie, závist a neschopnost pochopit druhé v takové míře,

jaká zde v našich dějinách podle mého soudu nebyla. Pokud se hlavním cílem společnosti stalo, zjednodušeně řečeno, rychlé zbohatnutí, je to přesně ten moment, kdy má církev říci ne a akcentovat chudobu v pravém evangelijním duchu, tzn. ve vytváření názoru na svět, který v této společnosti úplně chybí. Politik, který by totiž přišel s programem, v němž by byla obsažena skromnost, by asi nevyhrál volby. To je ale katastrofa. Bez skromnosti nemůže žádná společnost existovat.

Církev a křesťané ovšem často nedokážou formulovat své postoje tak, aby člověka žijícího v sekularizovaném světě dokázali oslovit.

Je pravda, že to církev neumí. To by ale nebylo to nejhorší. Já se trochu bojím jiné věci. Myslím, že církev má z návratu k tomu, co je jejím posláním, strach. Strach a nedůvěra vůči společnosti, nedůvěra uvnitř církve k nejrůznějším skupinám nebo odlišným jeveným názorům, je ale znakem slabosti a lidí to pochopitelně vyčítá. Církev by měla mít více sebevědomí. Nikoliv mentorovat, nařizovat, ale témata otevřít. Nebát se žádného střetu, především myšlenkového. Strach je přece pravý opak evangelia.

V poslední době se zdá, jakoby se v církvi stále více hlásilo o slovo spíše lidé fundamentalisticky orientovaní, kteří se staví k svému okolí značně netolerantně.

Ten pocit je oprávněný. Jsou tu fakta, která to potvrzují. Není to dohře, a pokud se ti lidé považují za fundamentalisty, nejspíš ani nerozumějí smyslu tohoto slova. Fundamentalismus znamená skutečný návrat k základům a odvrát od ideologie. Křesťanství není ideologie, která by stála na neměnných postulátech. Křesťanství je úkol a cesta. Pokud se někdo místo toho rozhodne pro postoj s přesně stanovenými požadavky a určitými ideovými východisky, z nichž neustoupí, pak se podle mého soudu řadí do ideologického tábora. Křesťanství je následování

Krista a následování Krista není založeno na poučkách.

Jakou konkrétní cestu tedy vidíte k prolomení fundamentalismu a odideologizování víry?

Velmi mě zklamal postup Odilona Štampacha. Vždycky jsem si ho vážil. Vážil bych si ho ale víc, kdyby zůstal v té církvi, o níž mu, jak předpokládám, jde a kdyby uvnitř ní, pracně a pomalu, třeba i pro něj bez úspěchu, pokračoval v tom, co dělal. Úspěch přece není pro křesťana kritériem. Pokud bychom postavili otázku křesťanství pouze na úspěchu, dopadneme špatně.

Konec tohoto milénia nabízí jedinečnou příležitost k bilancování. Myslíte si v této souvislosti, že se katolická církev u nás dostatečně vyrovnala s minulostí a učinila pokání?

Je mi líto, ale musíme si přiznat, že pokud něco takového církev udělala, pak jen v uzavřeném okruhu a já o tom nevím. Ne, že bych vůbec nic nevěděl, ale já o tom nevím jako občan této země, který by něco takového měl mít před očima jako příklad. V této společnosti je zbytečně mnoho tajných věcí, a to nejen v církvi. A čím víc věcí je tajných, tím snáze vznikají fámy a pověsti. Vím, že je to těžké. Kdyby ale všichni, kdo mají z minulosti nějaké maslo na hlavě, vstali a řekli, udělal jsem to a to, lituji toho, jsem slabý, bylo by to lepší, než o těchto věcech mluvit ve skrytosti a na otázky veřejnosti odpovídat, že jsme si to vyřešili sami mezi sebou. A netýká se to jen spolupráce se Státní bezpečností. Pokud chceme od lidí, aby nám křesťanům rozuměli a odpustili, tak to prostě bez pokání nejde.

Mluvíli jsme o stavu katolické církve u nás dost kriticky. Vidíte nějaké světlo na konci tunelu?

Vidím. Vidím ho v tom, že mladí lidé ve stále větším počtu hledají cestu k něčemu, co je odlišné od této velmi zmaterializované společnosti. Že to momentálně nenacházejí v tradičních církvích, to je problém těchto církví. Důležité je, že něco hledají. Jakmile je dost hledajících, je tu pole pro ty, kteří mají ukazovat cestu. To znamená jít s těmito lidmi, a ne se zlobit, že jdou s námi. A říci jim všem, ano, to co hledáte, je správné. Hledáte to sice jiným způsobem, ve vzdálených kulturách nebo v něm, co nemůžete konkrétně pojmenovat. Říci jim, podívejte, já to hledám tak a tak, já to stále znovu a znovu hledám. Já nemám pravdu, s kterou bych vás mluvil po hlavě. Pravdou je pro mě, až se vám to líbí nebo ne, Pán Ježíš. Neposílal bych je hned do kostela, to ty mladé zatím moc nezajímá. Ale je to výzva pro nás všechny. Nemyslím si, že řešení je v modernizaci, ale v prohlubování víry, pokory a lásky.

Mohou v tom pomoci nové struktury, například církevní hnutí jako fenomén, který ovlivňuje církevní dění hlavně na Západě, ale i u nás?

Každá věc má svůj smysl, přinejmenším v tom, že se ukáže, že některé cesty jsou slepými uličkami. Měli bychom podpořit všechno, co směřuje k nějakému hledání, i když je to zhrklé, neklidné nebo nekomunikativní. Mnohé tyto skupiny jsou ještě méně komunikativní než oficiální struktury. Pokud to dokážeme, uděláme krok dopředu. Křesťané mají naději. Panatují si na dohy vyložené temné, kdy mnozí lidé – jako Mandl nebo Zvěřina – přišli z vězení. Vraceli se jako velcí křesťané, nikoli jako likvidátoři. Způsob, jakým žili, jak s lidmi mluvili a spolu s nimi hledali odpovědi, to byla ta nejlaskavější kritika zkorumpovaných struktur.

A na závěr vaše osobní přání jak by se mohla církev změnit za dalších deset let?

Nechej říkat přání. To by vypadalo, že mám recept, který samozřejmě nemám. Divím se na budoucnost s radostným očekáváním a nadějí, ale bez receptů. Byl bych rád, aby to, o čem jsem mluvil, tj. naprostá otevřenost, která není znakem něčeho moderního, ale naopak něčeho původního, prošla celou církví, od nejmenší vesničky až po Řím, kdyby dokonce v Římě byla iniciována.

Rozhovor připravil Jaroslav Šebek

Ivan MEDEK (nar. 1925) pochází z rodiny známého prvorepublikového spisovatele Rudolfa Medka a jeho bratrem byl malíř Mikuláš Medek. Vystudoval akademické gymnázium a konzervatoř. Pak se věnoval hudební publicistice a organizování hudebního života. Po podpisu Charty odchází v r. 1978 do emigrace, kde spolupracuje s Hlasem Ameriky a Svobodnou Evropou. Po návratu působil mj. jako ředitel odboru vnitřní politiky a vedoucí Kanceláře prezidenta republiky.

DESET LET
SVOBODY

Poněkud opomenutá synoda

Trochu ve stínu horečných příprav na Velké jubileum 2000 probíhala ve Vatikánu Druhá mimořádná synoda evropských biskupů, charakterizovaná na jedné straně snahou synodálních otců o znovuoživení evangelizace starého kontinentu, na straně druhé poměrným nežádoucím katolíku o synodu jako takovou.

Copak nám nehořelo srdce?

Samotná synoda se odvíjela tak trochu jako „cesta do Emau“. Začala v pesimistickém tónu, v barvách zklamání („Doufali jsme...“). Po úvodním proslovu španělského kardinála Ronca Varelly setrvalo mnoho proslovů u výřtu neřestí a nešvarů staré Evropy, už nerozdělené a ještě nesjednocené. Mluvílo se o jejím hedonismu, sekularismu, praktickém ateismu. Poté se nechaly slyšet hlasy směřující k naději (kardinálové Tettamanzi a Danneels), až po „sen“ kardinála Martiniho. Závěrečné poselství, zatím jediný oficiální synodální dokument, je souhrnem těchto podnětů.

Tento dokument chce probouzet entuziasmus už samotným svým názvem (viz KT 46/1999). Přitom nemá jít o nějakou naivní naději, evropské biskupové jsou realističtí ve výřtu individuálních a sociálních vin: mluví o dramatu nemocných bez lékařské péče, nezaměstnaných, bezdomovců, porušování „základních lidských práv“, zvláště pokud jde o „etnické čistky“.

Pastýři našeho kontinentu zároveň vědí o „náboženské lhostejnosti mnoha Evropanů“, mnoha nepokřtěných, mnoha křesťanů, kteří žijí „jako by Krista nebylo“. Proto vyzývají církev k „pokornému a odvážnému zpytování svědomí, abychom poznali své obavy a chyby, abychom upřímně vyznali svou neochotu, opomenutí, nevědomost a viny.“

Existuje však také mnoho povzbudivých znamení. Pokud jde o náboženství, hovoří dokument zvláště o těchto: pokladem církve je mnoho mučedníků mnoha vyznání, kteří žili v tomto století (na Východě i na Západě): svatosti mnoha mužů a žen naší doby, nejen těch, kteří byli církví prohlášeni za svaté; svoboda východních křesťanů, rostoucí zaměřenost církve na duchovní misie; nová hnutí i rostoucí dynamika tradičních struktur: farností, řeholních institutů, laických organizací atd.

Závěrem se evropské biskupové obrací k politikům a zástupcům institucí, od nichž žádají větší nasazení při obraně lidských práv jednotlivců a náboženských menšin, větší pozornost vůči lidskému životu (od početí až po přirozenou smrt), k rodině „založené na manželství“, větší smysl pro spravedlnost a solidaritu vůči přistěhovalcům atd. Poslední slova se týkají mezinárodní solidarity, v tomto kontextu se doporučuje zrušení či alespoň snížení mezinárodní zadluženosti rozvojových zemí. Jako jistá nápořádka politikům, jak vést sjednocenou Evropu, působila hned po sněmu ohlášená zpráva o zahájení procesu blahohodnosti tří „otců-zakladatelů“ Evropy: známých poválečných křesťanských politiků Alcida De Gasperi (Itálie), Roberta Schumana (Francie) a Konrada Adenauera (Německo).

Synodální únava

Kromě tradičních italských církevních médií (L'Osservatore Romano, Famiglia Cristiana, Avvenire, Vatikánský rozhlas), věnovaly sdělovací prostředky synodě jen malou pozornost. Při průzkumu veřejného mínění se zjistilo, že mezi praktikujícími katolíky ví o sněmu méně než deset procent Itálii. Arcibiskup John Foley, prezident Papežské rady pro sdělovací prostředky, o tom řekl: „Jistě, nynější setkání evropských biskupů vzbudilo menší zájem než to předchozí z roku 1991. Tehdy se rozpadala

východní Evropa, hodně se mluvílo o destrukci lidských hodnot v době komunismu a biskupové z bývalých komunistických zemí přinesli svědectví o mučednictví církve v područí totalitní moci. Na této synodě se mluvílo především o rekonstrukci hodnot celého kontinentu a o nové evangelizaci, tzn. o tématech, která beze sporu nebudí tolik pozornosti jako ta před osmi lety.“

Luigi Attacoli, odborník na církevní otázky z deníku Corriere della Sera komentoval malý zájem Itálii o sněm těmito slovy: „Synody se opakují a v jistém smyslu jsou bezmocné. Tato evropská byla devatenáctá v řadě sněmů řádných, zvláštních a mimořádných (tedy i neevropských). Poradní charakter staví synody do pozice minimální účinnosti. Alespoň tři synody žádaly revizi organizace služeb v církvi, větší prostor pro laiky a ženy. Žádné důležité rozhodnutí však nenásledovalo. Bude-li o to též žádáno v pořadí již čtvrtá synoda, veřejnost to už zajímat nebude. To je také důvod určitých napětí mezi diecézními a kuriálními biskupy, protože skutečná rozhodnutí pocházejí od těch druhých. Otevřeně o tom mluvíli nejen novináři, ale i kardinálové (Danneels, O'Brien, Martini). V souvislosti se „synodální únavou“ se dá také interpretovat Martiniho „sen“ o svolání nového ekumenického koncilu, který měl velký ohlas u italské veřejnosti, a zdá se, že trefil do černocho. Accatoli jej komentuje takto: „Návrh kardinála Martiniho přichází od biskupa, který se zúčastnil všech synod a dobře ví, že velké problémy katolického společenství nelze vyřešit na podobném shromáždění.“

Zdeněk Jančařík, Řím

Naděje pro Evropu

Celý svět i celá církev se připravují na vstup do třetího tisíciletí (otázka, kdy vlastně začít, ponechme stranou). Připravily se i jednotlivé kontinenty, a to mimořádnými synodami pro Afriku, Ameriku, Asii, Austrálii a Oceánii. Poslední v této řadě byla synoda pro Evropu. Složitá situace dnešního světa, v němž církev žije, klade závažné otázky a žádá si odpovědi. K tomu je nezbytná co nejšíší spolupráce papeže s biskupy, a to buď se všemi (koncil), anebo s jejich zástupci (synoda). Synoda je buď řádná (celocírkevní), nebo mimořádná (např. kontinentální).

Není to jen otázka týmové práce, ale i závažná výzva, „aby všichni byli jedno, aby tak svět uvěřil“, kategorický požadavek a „znamení času“ (Mt 16,5), aby se veškeré konání církve – počínaje její hlavou – řídilo Kristovým přislíbením: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve mém jménu, tam jsem já uprostřed nich“ (Mt 18,20). Platí to i o této synodě.

Její úkolem bylo hledání zásadní orientace, nikoli nových způsobů práce. Přípravná komise zvolila téma a Svatý otec je schválil: *Ježíš Kristus žije ve své církvi, pramen naděje*. Toto východisko má rozhodující význam právě v době, která přisoudila ústřední význam člověku, jeho moci, jeho schopnostem, zatímco Bůh byl odsunut kamsi na okraj.

Svět žije, jako by Boha nebylo. Což z toho ducha zasahuje i do církve. Bůh v církvi není popírán, Ježíš Kristus je stále hlášen, ale ocitáme se bohužel v pokušení, někdy značném, být sami hlavními aktéry veškeré duchovní činnosti církve. Synodální téma naproti tomu říká: *Ježíš Kristus žije ve své církvi* – on je tím východiskem, hlavním subjektem veškeré činnosti církve.

Na synodě proběhlo zajímavé „třibení duchů“. Většina přijala myšlenku vyjádřenou tématem synody. Někteří zdůraznili, byť nepřímou, skutečnost, že Ježíš, sedící po pravici Otce, jednou přijde ve slávě, kdežto my zde zatím pracujeme pro jeho království. On nám k tomu dal „pověření“ a sílu ve svátostech. Jeho aktivní, mocnou, působivou přítomnost „in persona“ v církvi tolik nezdůrazňovali.

Jedním z hlavních cílů synody bylo prohloubení bratrského společenství, kolegiality mezi biskupy. Toho bylo dosaženo. Dalším úkolem bylo formulovat v této kolegiální spolupráci ty myšlenky, o nichž si biskupové myslí, že jsou pro Evropu důležité. Ty tvoří dokument „Propositiones“ – „Návrhy“, který byl předložen Svatému otci jako podklad pro jeho postsynodální apoštolský list, který se stane směnicí pro církev v Evropě na prahu nového tisíciletí.

Ale synodální biskupové se obrátili na církev v Evropě poselstvím, které lze označit jako „slovo o naději“.

Chápali jsme, že právě naděje je nesmírně citlivým místem naší víry i našeho hlášení. Nemí-li zakotvena ve svém zdroji, ve zmrtvýchvstání Kristu, může se jevit jako laciná slovní úleha. Pokud ji křesťan sám „zkoušenostně“ zakouší a svědčí o ní, stává se sdělovanou, předávanou silou. – Právě takový způsob víry si žádá budoucnost: zkušenost a svědectví, jichž se lze „dotknout“.

Miloslav kardinál Vlk

Vize milánského arcibiskupa

rečné prohlášení může sotva být něčím jiným než jakýmsi společným jmenovatelem názoru účastníků. Z elementární matematiky je známo, že čím větší je počet členů, tím větší je jejich společný jmenovatel a tím menší hodnota zlomku. Každý nový prvek proto zvedá úroveň obří s formulováním společného závěrečného prohlášení.

To ale neznamená, že se tolik tak pracovně vytížených biskupů z vedení evropských diecézí setkává jen proto, aby zjistili, jak nepřehlédně velký je společný jmenovatel jejich činnosti a reflexe v daném okamžiku. Jsou tu přinejmenším dva další důležité důvody, pro které se taková setkání konají.

Prvním je přirozená potřeba vzájemné komunikace. I biskupové mají potřebu se scházet a udržovat vzájemné styky, podobně jako třeba historikové nebo filmoví tvůrci. Ani biskup nemusí pracovat ve své diecézi sám a s ostatními biskupy být spojen jen „přes Pána Boha“. Synoda evropských biskupů byla důležitou příležitostí k počínání a opakování vzájemným setkáním a k rozprávání o způsobu vedení evropských diecézí na sklonku 20. století.

Druhý důvod plyne z předchozího: Kontakty na synodě jsou příležitostí k sondování nových důležitých témat. Kulatové rozhovory jsou místem měření naléhavosti nových potřeb církve, nových pastoračních postupů a přístupů k aktuálním otázkám, o kterých se už diskutuje v některých místních církvích, které se však na synodě objeví jen okrajově, neboť nikoliv všichni je pocítují stejně naléhavě. V závěrečném synodálním textu o nich z výše uvedených důvodů zpravidla nebývá zmínka. V některých mnohokrát citovaných, byť málo počtených projevech biskupů přímo v synodální aule a častěji až mimo ni se taková témata objevila.

Dobře je reprezentuje vystoupení milánského arcibiskupa, kardinála Martiniho. Ten přitom v synodální aule vyslovil přání, aby se budoucí reprezentativní shromáždění biskupů zabývalo disciplinárními a doktrinárními kauzami, které se od II. vatikánského koncilu v církvi nahromadily. V laické řadě tu jde nejprve o otázky kněžského celibátu, postavení ženy v církvi či o vztah k nekřesťanům a v Evropě také k současné sekularizované společnosti, dále pak o etické problémy počátku a konce lidského života a o přístup k rozvedeným a znovu seždaným. Je známo, že katolická církev je v tomto směru mnohem striktnější než její sesterské církve. Všechno, co se týká těchto otázek, ovšem může opravdu účinně diskutovat shromáždění biskupů během koncilového zasedání. A to také média z projevu kardinála Martiniho vydedukovala, ač on sám termínu „koncil“ nepoužil.

Petr Kolář

OHLEDNUTÍ ZA DESETI LETY SVOBODY V CÍRKVI

Letošní VII. dny Josefa Zvěřiny byly pojaty jako diskusní fórum církevních i laických představitelů odpovědných za pastorační a organizační záležitosti české církve. S ohledem k bilančnímu tématu „Česká a moravská církev 10 let po listopadu 1989“ se odehrávaly v atmosféře otázek, co čas deseti let dal či mohl dát, jak toho bylo či nebylo využito, co je již nenávratně pryč a co je naopak možné rozvíjet. Vývrcholením byl „Aufbruch“, fundovaný sociologický rozbor situace stavu religiozity v postkomunistických zemích střední a východní Evropy za uplynulých deset let, který jasně vyznačil postavení kato-

lické církve v této oblasti a její možnosti do budoucna.

Autoři projektu – děkan vídeňské teologické fakulty, profesor pastorální teologie a sociologie prof. Paul M. Zuhner, který je ředitelem institutu „Pastorales Forum“ na podporu církve ve střední a východní Evropě, a prof. Miklós Tomka, ředitel výzkumného centra pro studium sociologie náboženství Pastorálního institutu Maďarské biskupské konference, názorně uvedli posluchače do metodologie výzkumu a komentovali data, k nimž dospěli. Při tom i věcné optimisty občas zamrazilo a lehko u srdce nebylo ani těm, kteří „to přece řekli“. Situace církve v naší zemi nebyla ani před deseti lety lehká, ve srovnání s ostatními postkomunistickými zeměmi se však rok od roku zhoršuje. Fakta hovoří o stoupajícím strachu z obnovy moci a přede-

vším bohatství restituované církve a nevěřících občanů – dědičtí, které si neseme ještě z dob mocnářství, ale i o klesající důvěře střední generace věřících, která zažila „předrevoluční“ lidský solidaritní rozměr církve, který se vytrácel. Varovně je obecně přesvědčení o nekompetentnosti církve zasahovat do dění ve společensko-právní oblasti, signál, že do smýšlení našeho národa dosud nepronikly demokratické zásady soužití rozličných občanských iniciativ. Z uznání těchto skutečností, stejně jako z konstatování, že Česká republika je dnes jednou z nejateističtějších zemí bývalého „východního bloku“, může pramenit oprávněná skepse. Povzbudivé je však zjištění, že důvěra v církev roste u nejmladší generace, že respondenti bez ohledu na vyznání nepochybují její význam v oblasti charitativní a sociální a že existuje povědo-

mí o závislosti náboženského života a celkové spokojenosti občana.

Výsledky by měly být využity jako praktický návod „kde začít“ s další obnovou. Deset let svobody přineslo v mnohém zklamání vycházející z disproporce mezi očekáváním a našimi schopnostmi a možnostmi. O budoucnosti církve musíme uvažovat „inteligentně“, zdůraznil prof. Zuhner. Je třeba viditelně sloužit lidem, ale také financovat vzdělávání, vychovávat nové adepty na významné posty všech společenských sfér – neuzavírat se před světem, ale budovat instituce, které budou mít vážnost v celé společnosti. Prezentovat se důvěryhodně na veřejnosti, zahrnující v to média. Slovy docenta Ambrose – je třeba „afektivní touhu“, kterou přinesl listopad, „přeměnit v touhu efektivní“.

Jana Petlachová

Jak zpracováváme zápisy

V polovině září měla přípravná komise k dispozici 473 zápisů z jednání kroužků, celkem více než 700 stran textu. Některé byly pulstránkové, jiné desetistránkové. Obsahová analýza tak rozsáhlého a rozmanitého materiálu není snadná.

Výchozí dispozice členů kroužků se různily. Jejich původní představy o činnosti a funkci kroužků, schopnost týmové práce, znalost koncilových dokumentů, jejich postavení v církvi, zkušenosti se spoluprací duchovních a laiků a v neposlední řadě jejich věk, v tom všem byly rozdíly.

Podátkem roku 1999 obdržely kroužky od přípravné komise metodické podklady (tzv. „modrý materiál“). Ty uvádějí dvě zásadní varianty obsahového zaměření práce kroužků. Text byl přijat většinou pozitivně, protože poskytl orientaci v diskusi, ve studiu i v postupné krystalizaci témat. Dvě třetiny kroužků zvolily postup dle varianty A, asi 10 % variantu B a zbytek se rozhodl pro samostatný postup.

Obsahová analýza má svá pravidla, ale bylo třeba respektovat i odlišnosti zápisů (každý kroužek je jedinečným společenstvím, jehož hlas má svůj svéráz), a přitom výpovědi zobecnovat, abychom vystihli obecnější plátné tendence. Shromažďování zápisů ještě zkomplikoval požadavek některých kroužků zachovat jejich anonymitu. Znovu upozorňuji: sociologická analýza pracuje s hromadnými daty, pouze v nich může stopovat různé tendence; individuální údaj sám o sobě pro ni není důležitý; z povahy své práce zachází sociolog s individuálními údaji diskretně, jinak by je nezískal a nemohl zpracovávat hromadná data.

Tento fenomén strachu by stál za samostatný rozbor. Vyjadřuje totiž cosi příznačného pro významnou část naší církve. Některé zápisy působily dojmem, že zdrojem strachu jsou obavy ze sebe sama: Co všechno se může stát, začneme-li si klást otázky, jaké jsme si ještě nikdy takto nepoložili? – Obava vzrůstá, čím těsněji je život těch, kdo ji vyjadřují, spjat s institucí církve. Může jít totiž o otázky, které by mohly naznačovat potřebu proměny nehlubšího smyslu vlastní existence. Strach je to oprávněný a zbavovat se jej, to by mělo být procesem učení jako součásti přípravy sněmu. Jsou ostatně horší strachy.

Zápisy z kroužků bylo třeba přečíst, udělat výpisky, porozumět tématu každého z nich a vytvořit seznam témat, očíslovat je, a tento „číselník“ pak konfrontovat se zápisy a ověřit, zda je všechny pokrývá a zda neznásilňuje zaznamenané myšlenky. Potom jej dopracovat a konečně užít jako pomůcky souhrnného kvantitativního vyhodnocení.

V takto krátkém čase se nedala zpracovat všechna témata, o nichž kroužky jednaly. Zatím jsme provedli obsahovou analýzu jedné oblasti: Církev jako svátost spásy a jako společenství. Zvolili jsme toto téma, protože se jím zabývá i první část materiálu „O církvi“, připraveného tematickou sekcí (týmem mons. Dominika Duky). Tento materiál, projednaný ČBK, bude od Nového roku sloužit jako podklad i sněmovním kroužkům.

Dalším důvodem, proč jsme přednostně zpracovali téma „církev“, je to, že se k němu vyjadřovala většina kroužků (vybírala k tomu i varianta A „modrého materiálu“). Šlo o problémy nejčastěji formulované jako „radosti a zármutky, jež nám přináší naše církve a náš život v ní“.

Zpracování zápisů pokračovalo rozdělením výpovědí na „radosti“ a „zármutky“ a jejich kvantitativním rozbořením. Pak jsme vytipovali reprezentativní výroky, které nejlépe vystihují téma a jemu odpovídající postoje. – Předem chci připomenout několik věcí:

1. Výsledky vycházejí ze zápisů těch kroužků, od nichž jsme je obdrželi. Není to tedy zpráva o činnosti všech kroužků.
2. Všechny zápisy, které máme k dispozici, jsou prodechnuty dobrou vůlí, a právě proto jsou často kritické. Nikdy nepoukazují na nějaké viníky mimo (neurčují, „kdo za to může“), ale vždycky také uvádějí náměty a cesty ke zlepšení, včetně úkolů, které si stanoví sami jejich autoři.
3. Lze předpokládat, že jde o hlas té neaktivnější části církve, o lidi, kteří se ochotně, s odvahou i rizikem chopili nabízené příležitosti a nastávají zreadlo sobě samým. Toto je třeba vzít při dalším čtení v úvahu.

Radost z církve

Výroky s touto pointou byly rozděleny do čtyř skupin:

- (a) Církev jako *společenství* (posila, podpora, domov, prostor svobody a aktivity, cesta i přístav, aktivní společenství lidí, laika i kněží). Dále označují zkráceně jako „společenství“.
- (b) Církev jako *cesta spásy* (působení Ducha svatého, následování Krista, univerzálnost, věčnost, jistota, smysl, spasení, milost). Dále jako „cesta“.
- (c) Církev jako *zdroj morálky* (mírování imperativ, cesta lásky, odvaha k aktivitě, světeci jako identifikační vzory). Dále jako „morálka“.
- (d) Církev jako *prostor nové evangelizace* (větší otevřenost, pružnost, snahy o oslovení mladých, vzdělávání, pastorační, učitelská autorita, účast na veřejném životě, noví biskupové, větší blízkost biskupa a kněží k věřícím). Dále jako „evangelizace“.

Uvedených témat se týká asi 240 výroků v zápisech. Jejich jednoznačné přiřazení k některému z témat nebylo vždy snadné. Proto berme následující údaje jako orientační.

Asi 28 % výroků uvádělo radost z církve do souvislosti s jejím vnímáním jako *společenství*. Téměř 38 % výroků ji vyjadřovalo jako *cestu*. Pro téměř 22 % byla zdrojem radosti z církve *morálka*. A konečně pro 12 % ji byla *evangelizace*.

Jsou tu jisté lokální rozdíly. V pražské arcidiecézi uvedlo více než 50 % výroků jako zdroj radosti *cestu*. V olomoucké byl

„NÁŠ

NA CÍRKEV“

O vzniku, složení a formálním fungování sněmovních kroužků informovaly Perspektivy 10/1999 („Optimistická zpráva...“). Nyní pojednám o obsahu jejich práce, zejména o tom, jak se dívají na církve.

Klíšter Teplá 5. 5. 1992

Snímek Bohumil Dobrovolský

podíl *cesty a společenství* stejný, obojí zmínilo něco přes 30 % výroků. V brněnské diecézi převládalo *společenství*...

Tyto srovnání údajů přibližují několik reprezentativních výroků: „Zdroj radosti: společenství na Kristově díle, na vykoupení, na stavbě mostu mezi nebem a zemí.“

„Největší potřeba naší církve dnes je začít u sebe, aby sama byla v lásce a vůli Boží.“

Viditelným znamením spásy je i to, že každému člověku přiznáme důstojnost na základě jeho povolání ke spáse.“

„Jednota v církvi může spočívat i v rozdílnosti modlitby, na vzájemné lásce, na respektování lidské svobody, na vzájemné úctě, z pokory každého, z respektování jednotlivých úkolů (úřadů) v církvi, z vzájemného poznávání, z vzájemné důvěry – i s rizikem zklamání.“

„Radost, že církevní hierarchie chce slyšet názor Božího lidu – laiků.“ Na poznámku, že vznikne hnůl typu »My jsme církve«, někdo odpověděl: „Mohlo by vzniknout i něco horšího, kdyby ze strany hierarchie nebyl zájem. Je nutná ochota biskupa, kněží i laiků něco společně dělat.“

„Aby církev byla opravdově světu kolem nás prospěšná, musí být svobodná. Je třeba, aby křesťané svoji svobodu plně prožívali a aby k ní byli hierarchii povzbuzováni. Vliv na svět kolem nás není možný jiným způsobem než ovlivňováním mezilidských vztahů.“

„Na prahu roku 2000 se morálka společnosti nachází na jedné z nejnižších úrovní v dějinách. Je nejvíce faleš, lži, krá-

deží, podvádění, sobectví. Ve srovnání se světem vidíme zvlášť hluboký úpadek českého národa. Myslíme si, že je nutné, aby církev právě napravováním těchto nedostatků prokazovala svoji nezastupitelnost ve společnosti. A to nejen církev oficiální (představitelé), ale každý z nás sám o sobě a ve svém okolí.“

Zármutek z církve

Přímých kritických výroků bylo v tomto případě trochu víc (249). I tady se někdy, zejména u stručných formulací, výroky jednoznačně klasifikovaly nesnadno.

Výroky o zármutku z církve lze rozdělit do sedmi skupin:

- (a) *Pýcha*, diklát, tlak na uniformitu, patení na víru, na pravdu (dále pod označením „pýcha“).
- (b) *Formalismus*, lhostejnost, nezáměr o skutečné obsahy, nevěrnost sobě samým, neznalost, neprofesionálnost (dále: „formalismus“).
- (c) *Intolerance*, févnivost, nejednotnost (dále: „intolerance“).
- (d) *Pokrytectví*, nepravdivost, manipulace Duchem svatým, přeceňování vztahu k majetku, podléhání vlivem konzumního světa (dále: „pokrytectví“).
- (e) *Uzavřenost*, strach, sebestřednost (dále: „uzavřenost“).
- (f) *Zastaralost* obřadu, forem, feudální přežitky (dále: „zastaralost“).
- (g) *Nevypořádání se s minulostí* (dále: „nevypořádání“).

Strukturu výroků podle toho členění uvádí následující tabulka.

Podíl témat, která vedou u členů kroužků k zármutku z církve (v procentech ze všech analyzovaných výroků)

pýcha	formalismus	intolerance	pokrytectví
10,0	21,3	16,5	18,5
uzavřenost	zastaralost	nevypořádání	suma
22,9	4,0	6,8	100

I zde vidíme patrné rozdíly. V olomoucké arcidiecézi je nejbolstnějšími formalismus (téměř 39 % všech výroků), v pražské je to uzavřenost (22,5 %) a intolerance (21,5 %). U řeckokatolíků také převažuje zármutek z uzavřenosti (téměř 27 % výroků), stejný je její podíl v brněnské diecézi, i tam je nejsilnějším zdrojem zármutku.

Prvních pět témat převažuje vlastně u všech druhů kroužků. Lze vyslovit domněnku, že mezi nimi existuje provázanost. Je-li tomu tak, pak je skoro jedno, odkud začne náprava: její dopady mohou být mnohostranné.

Také tyto výsledky lze ilustrovat konkrétními výroky.

„Chybí systematické vyučování dospělých ve víře. Vyučují se v dětství a v mládí a pak nic. Hlavně je to vidět na vesnicích a v menších městech.“

„Neuvědomujeme si, že situace se změnila, a tedy i naše pastorační práce z let minulých nevyhovuje. Nedokážeme nastoupit potřebu dnešních lidí (»My víme nejlépe co potřebují!«). Za spoustu nedorozumění a krizí neseme odpovědnost my, kněží, nabízejme lidem jen jakousi křesťanskou morálku, ne radostnou zvěst. Příliš jsme zaměstnáni svými kněžskými povinnostmi a nemáme čas na lidi“ (z kněžského kroužku).

„Nechali jsme si vnutit stav, kdy se nikdo ke křesťanství a katolictví nehlásí, jsme církví mlčící, máme málo odvahu se k Bohu hlásit, bojíme se o něm mezi lidmi mluvit (...), vyjadřovat se k věcem z pozice víry.“

„Slabostí církve je mnoho, protože jde o lidskou organizaci. Sami křesťané jsme často příkladem nesnášenlivosti a nesváru všem ostatním lidem. To pak vede k přesvědčení, že se křesťané vyzpovídají a hřeší dál.“

„Pýcha, povýšenost: já jsem katolík a kdo je víc?“

„Církev si na demokratictvo jen hraje. Hraje si na rozhodování na nižších úrovních, ale ty pak nerespektuje.“

„Kdyby biskupové a kněží pracovali na poli nezastupitelnosti církve – tedy zprostředkování spásy a strážkyne pokladu víry a předávání víry – s plným nasazením, nezbyval by jim sice čas na věci méně důležité (...), ale zcela určitě by byla církev pro naši společnost přesvědčivější a přijatelnější.“

„V církvi chybí výchova k odpovědnosti, chybí pomoc v krizových situacích, křesťané nenabízejí nic matkám v problémě, nešťastným manželům...“

„Chyba je, že jsme dopustili, aby se o církvi mluvilo vlastně jen v souvislosti se vznesenými nároky na majetek.“

„Zneužívání Ducha svatého – nelze ponechávat věci uvnitř církve v nepořádku, nedodělané, neprofesionální, pod úrovní současných znalostí řízení a organizace a čekat, že to »za nás« Duch svatý vyřeší. A že nám stejně všechno odpustí...“

■ ■ ■

Toto není pokus o hodnocení, ale o obsahovou analýzu jednoho tematického okruhu z dosavadních zápisů sněmovních kroužků. Je povzbuzivé, že zaznamenané kritické hlasy jsou vždycky konstruktivní a vždy jsou provázeny myšlenkou začít u sebe samých.

Na závěr ocituji pár výroků, které se týkají samotného sněmu a jeho přípravy:

„Užijme se spolu hovořit... Celkem nám to jde a je to pro všechny přínos, když každý musí nahlas vyjádřit svůj názor.“

„Pán ať žehná naší církvi skrze tento sněm a všem, kdo ho připravují. Jen se nenechat znechutit a odradit skepsí, často i u kněží... Ani II. vatikánský koncil by se neuskutečnil, kdyby Jan XXIII. poslouchal rady svých kardinálních kardinálů místo hlasu Ducha svatého.“

„Nejvýznamnějším (...) setkáním, kde by mělo dojít k vyznání hříchu, k pokání a ke smíření je Plenární sněm katolické církve České republiky.“

Libor Prudký
(Text je výtahem z materiálu projednaného pastorační sekcí přípravné komise sněmu v září 1999.)

KULTURA, UMĚNÍ, RECENZE

Podzimní

FILMOVÉ

Lipsko

Na sklonku října se konal v saském Lipsku již 42. festival dokumentárního a animovaného filmu. V dřívějších časech socialistické NDR představovala tato akce prakticky jedinou možnost prezentace toho svobodnějšího a kvalitnějšího, co v kinematografii za železnou oponou vznikalo. Dnes je tento festival jedním z mnoha svého druhu, ale přesto mu to na významu nic neubírá.

Jako leitmotiv, červenou nit, která se vine desítkami odvysílaných dokumentárních a reportážních filmů, by bylo možné uvést téma bilancování. Ať už to byl *Bělehradský deník* významné jugoslávské spisovatelky Jasmíny Tesaonovičové, v němž se autorka snaží vypořádat s bolestnou skutečností spojeneckých náletů na srbskou metropoli, nebo kupříkladu trpká reflexe Ruska posledních třiceti let v *Soukromé kronice* Vitalije Manského. Snad nejdojemnější působila snaha zachytit a zhodnotit proměny barvitěho života obyvatel východního Slovenska v do-

kumentu Petera Kerekese *Morytáty a legendy z Ladomirova*, který byl oceněn cenou ekumenické poroty.

Vůbec nejvýraznější tendencí celého festivalu byla snaha o pravdivou odpověď na otázku po identitě teprve nedávno znovusjednoceného německého národa. V roce desátého výročí pádu berlínské zdi nemohly chybět dokumenty mapující toto bouřlivé období evropských dějin. Za všechny je dobré jmenovat dílo Alexandra Rodjanského *Last Farewell, USSR*. Pohled zpět na rozjásané davy v ulicích Drážďan, Lipska a Berlína však není tou úplnou odpovědí na otázku po bilanci německé historie na sklonku dvacátého století. Po odchodu posledního sovětského vojáka ze znovusjednoceného Německa visí stále ve vzduchu nevyřešený otazník. Totiž problém ještě těžko definovatelné nové německé identity. Mnohem lépe než pohled na „největší staveniště Evropy“ v Berlíně může o tomto vnitřním pnutí vypovídat svědectví o životech jednotlivých

lidí. A právě takovou geniální syntézu osudů jednotlivců, přes než se převalilo kolo dějin, je dokumentární cyklus západoberských režisérů Hans-Georga Ullricha a Detleffa Gumma „*Berlin – Ecke Bundesplatz*“ (Berlín – zákoutí Spolkové náměstí). Skutečná perla mezi uvedenými filmy. V cyklu šesti dokumentů v něm prezentují osudy šesti postav, jak se utvářely v průběhu deseti let od poloviny osmdesátých let. Společným jmenovatelem všech těchto osob je právě bydlíště poblíž Spolkového náměstí v západním Berlíně. Na drobnopise všedního dne zdánlivě obyčejných lidí mistrovsky vyniknou výrazné pohyby v celé společnosti.

Jeden z nejvýraznějších dokumentů celé série, „*Der Prominentenwahl*“ (Advokát prominentů), vypovídá příběh Ulo Salma, právníka, který je jakousi personifikací celé západní společnosti. Bohatý, úspěšný, stále ovšem hledá nové podněty. Vystupuje především v politicky podbarvených kauzách, na straně obhajoby ve věci obviněných teroristů a agentů NDR. Významný životní přelom přijde spolu s pádem zdi. Následuje střehování do středu Berlína, přímo do centra dění. V samém vrcholu dějové linie celého filmu zazní věta, která může leccos říci o situaci německé společnosti jakožto celku. Na otázku, proč se usazuje právě ve středu města, odpovídá: „Od středu je všude stejně daleko – na všechny strany. Střed je nejvýhodnější. Střed je střed (*Mitte ist Mitte*).“

A snad právě pozice znovusjednoceného Německa v centru Evropy, na pomezí Východu a Západu, je tím, s čím se letošní filmový festival potýkal ze všeho nejvíce.

Jakub Holeček
člen ekumenické poroty

Kniha,

KTEROU BYSTE NEMĚLI PŘEHLEDNOUT

Vybírá Jaroslav Med

Naším čtenářům nemusím domnívat se, představovat básníka a překladatele Ivana Slavíka, jemuž nedávno vyšly v nakladatelství Host sebrané spisy, shrnující jeho celoživotní básnickou tvorbu. Jakýmsi osobně tvrdým doplňkem těchto spisů je právě vycházející Slavíkův deník, který má název *Hory roku* a vydalo jej nakladatelství Triáda. Vedle prologu z roku 1960 představují *Hory* roku pásmo deníkových záznamů z dvacetiletí 1971–1991, tedy především z období tzv. normalizace, kdy byly Slavíkovy publikační možnosti, zejména pokud jde o jeho původní básnickou tvorbu, značně omezené. A tak to byl právě deník, který mu poskytl prostor pro osobní i literární rezonanci i pro glosování jeho životního údělu.

V uplynulém desetiletí jsme byli svědky nebývalého rozkvětu memoárové a deníkové literatury, jako by se vyčerpaly možnosti románových fikcí a do středu literatury se tlačila autentičnost jako jediný předpoklad pravdivosti literárních textů. Nejen Vaculíkův Český snář, ale deníky Hančovy, Divišovy, Kolářovy a Zábrany stály ve středu literární pozornosti a jako by určovaly směr dalšího literárního vývoje. Deníky Ivana Slavíka do této řady patří i nepatří: patří sem přirozeně jako svědectví doby i literárních zápasů, nepatří sem svými zcela jednoznačně katolickými a konzervativními východy; v české deníkové literatuře má Slavík blízko snad jedině ke Kruhům pod očima V. Merla a k Apokalyptickému deníku V. Neuwirtha.

V deníku si I. Slavík přirozeně nekládá žádná cenzurní omezení, a tak je jeho katolicita zjevná jak při pohledu na každodenní životní problémy, tak v komentářích k našemu historickému a společenskému vývoji. Křesťanská víra je základem směřováním jeho života, všechny střety s každodenní banalitou i setkání s utrpením a nepochopením I. Slavík vlekne, často až s nepochopitelnou snadností, do Božích záměrů a úradků a tím se snaží obnovit smysluplnost svého života. V deníku se setkáváme s mnoha zajímavými lidmi, nejen z básnického soukromí, ale také z literatury (V. Závada, F. Hrubín, B. Fučík, F. D. Merh, V. Merl, J. Palivec a řada dalších), s nimiž vede dialog a dotýká se jich i hodnotícími soudy. Kromě živých lidí je tu i nesčetné množství čtenářských odkazů: I. Slavík je neobyčejně pilným a zasvěceným čtenářem a mnohé nám zde napoví, jakým způsobem dospěl ke svým literárněhistorickým objevům, jimiž rehabilitoval leckteré pozapomenuté osobnosti české literatury.

Slavíkův rozhovor se sebou samým, jak říká někdy charakterizovaný deníkový žánr, je velice zajímavou četbou, protkanou částými, už jímavě krásnými přírodními evokacemi. Nicméně je to deník básníka, dokazují to právě ony přírodní evokace, a básník, podle M. Heideggera, „bytuje v jazyce“, a tak lze každý básníkov deník považovat za jakousi výsuv zvláštní osamělosti, kde může básník vést hovor sám se sebou, aniž by uvažoval o tvaru své výpovědi. Je sám sebou, a přesto nemůžeme přehlédnout, jak je každá deníková autentičnost ošidná, byť je vlastně podstatou deníku. I do deníku zasahuje stylizace, jenom jiného druhu než ve verších, a tak lze u básníka často nalézt svědectví o jeho životních nadějích, myšlenkových zápasech i bolestech spíše v jeho verších, byť představují a priori výpověď literárně stylizovanou. To se samozřejmě netýká jen deníku Ivana Slavíka.

PERSPEKTIVY

příloha Katolického týdeníku

Odpovědný redaktor: Jaroslav Šubrt

Redakční rada:

Dagmar Pohunková, Ivan Medek, Oto Mádr,
Petr Kolář SJ, Petr Píhoda, Václav Frei,
Jaroslav Med (předseda), Josef Gabriel,
Zdeněk Jančák SDB, Miloš Doležal,
Tomáš Machula, Jaroslav Šebek

Adresa redakce:

Londýnská 44, 120 00 Praha 2 - Vinohrady,
tel.: 24 25 03 95, linka 24, fax 02/24 25 70 41
E-mail: Perspektivy@Katolickytydenik.cz

Fotosazba Pavel Vodička

Výběr z Perspektiv v Braillově slepeckém písmu lze objednat na adrese: David Nebeský, Knihovna pro nevidomé a těžce zrakově postižené, Platnářská 2, 110 00 Praha 1. Tel.: 24 81 02 42, linka 166

Nevyžádané rukopisy se nevracejí!

MALÝ PRŮVODCE PO KŘESŤANSKÉ

IKONOGRAFII

Poslední večeře Páně I

Vynobrazení Poslední večeře se objevuje teprve v 5. století, a to na diptychu ze slonoviny v pokladnici milánského dómu, dále pak mezi lety 520 až 525 na mozaice v bazilice S. Apollinare Nuovo. Na nástěnných malbách v katakombách i na reliéfech raně křesťanských sarkofágů nalézáme pouze zobrazení novozákonních příběhů (Svatba v Káni Galilejské, Rozmnožení ryb a chlebu), které byly považovány za předobrazy eucharistie, jak jsem již výše ukázal. O průběhu Poslední večeře nás informují první tři evangelia (Mt 26,17–30; Mk 14,12–26; L 22,7–23).

Kristus se svými učedníky zasedl k tradiční židovské hostině v předvečer svátku paschy, jenž se slavil na paměť osvobození Židů z egyptského zajetí. Jako místo konání hostiny vybral Ježíš dum, který byl vlastně posvátným místem, neboť se v něm nacházel hrob krále Davida. Nejčastěji bývají zobrazovány tři ideové zásadní momenty Poslední večeře: ohlášení Jidášovy zrady, ustanovení eucharistie a její podávání. Vynobrazení Poslední večeře vždy respektují způsob stolování v době, kdy ta která vyobrazení byla vytvořena. Latinské „discumbere“ ve Vulgátě (Mt 26,20) totiž může obecněji znamenat rozložení se k hostině (usazení), tak i ulehnutí ke spánku.

V českém překladu Bible otmoucké i v Bibli kralické se hovoří o sezení při Poslední večeři. Téměř se nevyskytuje vyobrazení, na němž by účastníci při Poslední večeři stáli, jak to činí při pesachové hostině Židé, kteří si tak připomínají připravenost na spěšný odchod z Egypta. Na raně křesťanských památkách Kristus a apoštolové po antickém způsobu leží na lehátkách. Není vyloučeno, že právě tímto způsobem chtěli umělci diferencovat tradiční židovskou paschu od Kristovy Poslední večeře. S tímto záměrem odlišil paschu a Poslední večeři malíř Dieric Bouts na oltáři Nejsvětější svátosti v kostele sv. Petra v Lovani (1464–67). Od 7. století pak jsou Kristus a apoštolové zobrazováni, jak sedí u stolu. V těsné blízkosti Krista je jeho milovaný učedník sv. Jan Evangelista (velmi často mu hlava spočívá na prsou Spasitele) a sv. Petr. Právě zobrazení Jana na Kristových prsou se na přelomu 13. a 14. století osamostatnilo jako devoční obraz. Nejstarší zobrazení Poslední večeře se liší od evangelijního vyprávění v některých detailech, které mají symbolický význam.

Na již zmíněné mozaice v kostele S. Apollinare Nuovo v Ravenně (rané 6. stol.) či na miniatuře v Chludovském žaltáři (Historické muzeum v Moskvě, 2. pol. 9. stol.) neleží na míse uprostřed stolu beránek, nýbrž ryba, což je buď poukaz na zákras rozmnožením ryb, či symbolický obraz Krista (ryba – hec. ΙΧΘΥΣ = akrostich I(ĥ)esus (C)hristos (T)he(ū) (I)os (S)oter). Ryba místo beránka se vyskytuje ještě na iluminaci v Evangelii vyšehradském (Národní knihovna ČR, 1085–86), na reliéfu portálu

kostela Saint-Julien-de-Jonzy (polovina 12. stol.) či na reliéfu pulpitu katedrály v toskánském městě Volterra (12. stol.). Prakticky až do 12. století na stole nebo v rukou Kristových bývá zobrazován nekvašený chléb. Na Východě s naznačeným křížením) a od počátku 13. století pak zejména na Západě – hostie.

Zobrazení Jidášovy zrady se obvykle přidružuje textu Janova evangelia (13,21–30). Jidášovi vydělenému z kolegia apoštolů podává chléb Kristus, na jehož prsou spočívá Janova hlava, nebo si zrádce namáčí skývu do kalicha sám (Mt 26,23; Mk 14,20) a do jeho úst vstupuje děbel (J 13,27). Leonardo da Vinci se na známém zobrazení Poslední večeře (refektář kostela Sta Maria delle Grazie v Miláně, 1495–98) řídil spíše textem Lukášova evangelia (22,21–23), kde není zrádce zjevně označen, proto i tolik tážavé pohledy a živá gesta apoštolů. Takovéto zobrazení mělo u řeholníků shromážděných v refektáři vyvolávat složité otázky o zradě a svědomí.

Zvláštním způsobem bylo zobrazováno Ustanovení svátosti oltářní. Zde se však setkáváme s poměrně konvenční ikonografií. Kristus výrazně dominující kolegiu apoštolů sedí uprostřed stolu či na starších vyobrazeních leží na lehátku po jeho levé straně. Obvykle lehná na stole (vzácněji v rukách apoštolů) položený chléb a víno v kalichu, v pozdním středověku drží nad kalichem hostii, již lehná, což respektuje liturgický obyčej té doby (např. na obraze Dierica Bouts z oltáře Nejsvětější svátosti v Lovani).

Zvláště na přelomu 15. a 16. století se objevují některé „heretické“ vyobrazení večeře Páně. Například na obraze Poslední večeře od Jorga Ravegha (Rotterdam, Museum Boymans-van Beuningen) z roku 1508 se objevují apoštolové s hlemzí a „zbožný“ Jidáš, protože toto dílo s největší pravděpodobností objednala sekta tzv. Stahlarů (z německého der Stab = hůl), blížící svým učním Valdenským (viz obr.).

Tridentský koncil, který eucharistii vyhradil důležité místo na hlavním oltáři, také dbal na „kanoničnost“ vyobrazení Poslední večeře, a právě v jejím teologickém pojetí a obsahu se odlišoval od teologie protestantských církví. Známou událostí bylo v roce 1573 předvolání Paola Veronesiho před inkviziční tribunál v Benátkách kvůli tomu, že se nepřidržel evangelií a na obraze Poslední večeře namaloval kaška s papouškem, německé mušketýry a sluhu krvácejícího z nosu, což mohlo být vykládáno jako polemika s katolickými pojmami názorem na podstatu Krista ve svátosti. O pochopení, které umělec našel u tribunálu působícího v prostředí tolerantních Benátek, svědčí to, že stačilo zmínit téma z Poslední večeře na Hostinu v domě Leviho.

Jan Royl

Možnost získání dalších informací

V případě požadavku na detailnější informaci,
potřeby zodpovězení konkrétních dotazů
nebo při jakékoli nejasnosti se lze obrátit na

**Informační středisko
CONCORDIA PAX**

Legerova 42

120 00 Praha 2

tel. (02) 29 79 51 – 2

fax (02) 22 51 67 07

e-mail: pax@concordia.pvtnet.cz

Bezplatné osobní a telefonické konzultace se v Concordii Pax
poskytují každý čtvrtek od 14 do 17 hod.

Středisko též na vyžádání zabezpečí instruktáže a školení
k dané problematice pro větší skupiny zájemců
– např. přímo v konkrétní farnosti nebo vikariátu resp. děkanátu.

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE

**Daňové
zvýhodnění
dary církví**

PŘÍLOHA KATOLICKÉHO TÝDENÍKU

Daňově zvýhodněné dary církví

Církev potřebuje pomoc

Otevřená dlaň a v ní lodička – to je symbol možností podpory církve darováním prostředků oddělitelných od daňového základu.

Přestože lze u nás daňově zvýhodněné dary církví poskytovat již od roku 1993, dosud se této formy dostatečně nevyužívá.

Církev však dnes naléhavě potřebuje finanční pomoc, neboť usiluje-li o rozvoj svých aktivit, stále více ji brzdí trvale se zvyšující náklady na všechny činnosti. Přitom příspěvky státu, okresů a obcí klesají a dořešení nápravy křivd z minulosti je stále v nedohlednu a oprávněnost této této nápravy je dokonce oficiálně zpochybňována. Zahraniční pomoc církví u nás slábne, protože se právem zaměřuje na ještě mnohem potřebnější oblasti světa.

Česká biskupská konference se proto opět s důvěrou obrací s prosbou o pomoc na všechny věřící a zvláště doporučuje, aby více využívali daňově zvýhodněných darů. To se týká jak všech zaměstnanců, kteří mohou věnovat své příspěvky (nejlépe pravidelně z každé své měsíční mzdy), tak i organizací a soukromých podnikatelů, u nichž je poskytnutí daru církví právě nyní v závěru roku nejaktuálnější, neboť již dovedou dosti reálně odhadnout svůj roční hospodářský výsledek a na základě toho stanovit optimální výši daru.

Princip daňového zvýhodnění

Zákon ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, později každoročně několikrát novelizovaný, přinesl mj. možnost odečíst od základu daně z příjmu v určitém rozsahu hodnotu daru poskytnutých pro veřejně prospěšné činnosti, pokud jde o činnosti zákonem vyjmenované. Daňové zvýhodnění se týká poplatníku daně z příjmu – ať jsou to osoby fyzické (zaměstnanci i podnikatelé) nebo právnické (tj. organizace).

Je nutno si povšimnout toho, že se hodnotu daru odečítá od základu daně, nikoli od daně samotné. V praxi to znamená, že daruje-li poplatník daně z příjmu určitý obnos, vrátí se mu část tohoto daru ve formě snížení daně. U právnických osob (kde je

pětatřicetiprocentní daň) je to 35 % – tedy např. z daru 60 tis. Kč se vrátí snížením daně 21 tis. Kč. U fyzických osob (kde je procento daně závislé na výši daňového základu) je to nejméně 15 % (při daňovém základu do 102 000 Kč) a nejvíce 40 % (při daňovém základu od 1 104 000 Kč) – tedy např. z daru 20 tis. Kč se vrátí nejméně 3 tis. Kč, nejvíce 8 tis. Kč.

Podíváme-li se na věc jinak, můžeme říci, že svým darem jakoby přičítáme ze státní pokladny další dar, rovnající se oněm 35 % u právnických osob či 15 až 40 % u osob fyzických. Tedy u výše uvedených příkladů dostane příjemce daru 60 tis. Kč resp. 20 tis. Kč, přičemž dárci dají fakticky jen 39 tis. Kč resp. min. 12 tis. Kč, max. 17 tis. Kč. Zbytek doplní stát snížením daní dárcům. A právě v tom se projevuje státní podpora veřejně prospěšným činnostem. Ta je pak tím větší, čím štedřejší je konkrétní dárci – avšak jen po určité hranici (viz dále).

Darovat lze také věcný dar. V takovém případě musí být finančně oceněn (účetním dokladem o nákupu nebo odhadem soudního znalce) a o jeho hodnotu se rovněž sníží daňový základ dárci (v mezech, jež zákon připouští).

Dary fyzických osob

Pro fyzické osoby stanoví zákon v § 15 odst. 8, že od základu daně lze odečíst hodnotu darů poskytnutých obcím a právnickým osobám se sídlem na území České republiky na financování vědy a vzdělání, výzkumných a vývojových účelů, kultury, školství, na policii, na požární ochranu, na podporu a ochranu mládeže, na ochranu zvířat, na účely sociální, zdravotnické a ekologické, humanitární, charitativní, náboženské pro registrované církve a náboženské společnosti, tělovýchovné a sportovní a fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky provozujícím školská a zdravotnická zařízení a zařízení na ochranu opuštěných zvířat nebo ohrožených druhů zvířat na financování těchto zařízení, pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období nepřesáhne 2 % základu daně nebo činí alespoň 1 000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10 % ze základu daně.

Ze znění zákona je tedy jasné patrné, že se možnost poskytnout daňově zvýhodněný dar vztahuje i na darování církví.

Pokud jde o spodní hranici hodnoty daru, je třeba si povšimnout formulace úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období. Zdaňovacím obdobím je kalendářní rok, tedy např. od 1.1.1999 do 31.12.1999. To znamená, že fyzická osoba, jako dárci, může darovat libovolné množství darů – jakkoli nízké hodnoty, s tím, že součet všech darů

v daném období musí činit alespoň 1 000 Kč a pokud by byl základ daně tak malý, že by 2 % z něj byla méně než 1 000 Kč, postačil by součet hodnot všech darů ve výši nad 2 % daňového základu. (Takový případ nastává, je-li daňový základ nižší než 50 000 Kč. – Např. při daňovém základu 40 000 Kč by musel být součet hodnot všech darů v daném roce vyšší než 800 Kč.)

Horní hranice je stanovena na 10 % ze základu daně, takže nelze v úhrnu odečíst v daném roce více, než činí toto procento. Např. při daňovém základu 80 000 Kč lze odečíst celkem za rok nanejvýš 8 000 Kč, při daňovém základu 200 000 Kč nanejvýš 20 000 Kč atp.

Spodní hranice je zákonem stanovena proto, aby nebyla daňová administrativa zatěžována odečítáním příliš malých částek. Pokud není této hranice dosaženo, nelze úlevu na dani získat.

Horní hranice je limitem, nad který stát již není ochoten přispívat. Pokud je tato hranice překročena, odečte se 10 % od daňového základu, jako by byla úhrnná hodnota darů pouze v této výši.

Dary právnických osob

Pro právnické osoby, tj. organizace, stanoví zákon v § 20 odst. 8 stejné věcné vymezení jako pro fyzické osoby, avšak spodní i horní hranice hodnoty darů jsou stanoveny takto:

..., pokud hodnota daru činí alespoň 2 000 Kč. V úhrnu lze odečíst nejvýše 2 % ze základu daně ...

Z věcného vymezení opět vyplývá, že možnost poskytnout daňově zvýhodněný dar se vztahuje i na darování církví.

Spodní hranice daru právnických osob se – na rozdíl od osob fyzických – vztahuje ke každému jednotlivému daru. To znamená, že nelze získat úlevu na dani v případě, že hodnota jednotlivého daru je nižší než 2 000 Kč. U věcných darů se tato minimální hranice vztahuje na celkovou hodnotu současně darovaných věcí.

O horní hranici lze říci totéž, co bylo uvedeno u horní hranice odpočtu darů fyzických osob. Rozdíl je pouze v tom, že je zde limit snížen na 2 %, neboť se u právnických osob počítá s podstatně vyšším daňovým základem. (Např. při daňovém základu 3 mil. Kč lze darovat celkem za rok 60 000 Kč.)

I zde platí, že je-li horní hranice překročena, poskytne se daňová úleva ve výši odpovídající limitní výši odpočtu darů, tj. zde ve výši 2 % daňového základu.

Jak postupovat v praxi

Základní zásady

Dárce daňově zvýhodněného daru může být kterýkoli občan a kterákoli podnikatelská organizace, pokud jsou poplatníky daně z příjmu, přičemž není rozhodující, zda jsou sami plátcí této daně nebo zda za ně daň odvádí organizace (např. za zaměstnance).

Příjemcem daru církví je zpravidla na farní úrovni duchovní správce farnosti, na arcidiecézní či diecézní úrovni ekonomický odbor arcibiskupství resp. biskupství. Při zaslání finančního daru poštou nebo bezhotovostním převodem mezi peněžními ústavami jsou pak dary zpravidla směřovány na farní nebo arcidiecézní či diecézní účty. Je však také možno věnovat dary jiným církevním místům a institucím, jak se lze informovat např. v organizacích Charity nebo v řeholních či jiných církevních institucích.

Poskytujeme-li dar jako fyzická osoba, musíme dbát na to, abychom dosáhli potřebné minimální výše v součtu všech darů v daném roce, na což musíme myslet zvláště v závěru roku, abychom se zcela nepřipravili o úlevu na dani. (Zaměstnanec by se měl proto věas před koncem roku poradit se mzdovou účetní.)

Dar v hotovosti, popř. věcný dar

Chceme-li věnovat církví finanční příspěvek v hotovosti, navštívíme duchovního správce farnosti nebo ekonomický odbor arcibiskupství resp. biskupství či jiné církevní místo a tam příslušný obnos předáme. Příjemce daru vystaví stvrzenku, jejíž originál obdrží dárce a kopie zůstává u příjemce daru.

V případě předání věcného daru, je třeba sepsat stručnou darovací smlouvu, v níž dárce potvrdí, že uvedený věcný dar předává danému církevnímu místu jako daňově zvýhodněný dar v konkrétní ceně (podle dokladů o nákupu či odhadu soudním znalcem) a příjemce potvrdí, že dar přijímá. Smlouva se pořídí ve 2 vyhotoveních, z nichž každá strana obdrží jedno. Doklady o ceně si ponechá dárce jako podklad pro uplatnění požadavku na daňovou úlevu.

Dar zasláný poštovní poukázkou

Chceme-li finanční příspěvek jako daňově zvýhodněný dar zaslat poštovní poukázkou na účet příjemce, je třeba si vyžádat u příslušného duchovního správce nebo v ekonomickém odboru arcibiskupství resp. biskupství či na jiném církevním místě tiskopis poštovní poukázky pro tento účel.

V případě plánovaného zaslání většího počtu finančních darů (např. pravidelný obnos každý měsíc), je vhodné si vyžádat větší počet tiskopisů najednou.

Aby bylo možno řádně identifikovat platby zasláné poštovní poukázkou jako dar a potvrdit jejich příjem, měl by dárce

zaslat na adresu příjemce daru souběžně s odesláním platby sdělení formou dopisu – avízo. (U opakovaných plateb je postačí avizovat před první z nich.)

Příjemce odešle dárce po převzetí každého daru potvrzení příjmu platby.

Pokud event. zašle dárce finanční dar běžnou poštovní poukázkou přímo na adresu duchovní správy farnosti nebo arcibiskupství resp. biskupství či jiného církevního místa, bude dar přijat v hotovosti do pokladny příjemce a dárce bude zasláná příjmová stvrzenka.

Dar zasláný bezhotovostním převodem

Přeje-li si dárce zaslat finanční příspěvek formou bezhotovostního převodu ze svého účtu na účet některého církevního subjektu, měl by se obrátit – obdobně jako při uvažovaném zaslání daru poštovní poukázkou – na příslušné církevní místo, kde mu bude sděleno číslo účtu a tzv. variabilní a konstantní symbol.

Pro řádnou identifikaci platby se doporučuje i zde současně zaslat poštou avízo platby. (U opakovaných plateb opět postačí zaslat avízo pouze při první platbě, s informací, že půjde o opakované zaslání darů.)

Příjemce zašle potvrzení příjmu každé platby dárce.

Tato forma je nejvhodnější pro poukazování pravidelného finančního příspěvku zaměstnanců z měsíční mzdy – buď přímo mzdovou účetní zaměstnavatele¹ nebo prostřednictvím peněžního ústavu zaměstnance (sporožiro).

Bezhotovostní převod je také nejběžnější u zaslání daru církví z účtu podnikatele a podnikatelských organizací. I zde může jít o pravidelné (např. měsíční) platby, s tím, že u právnických osob musí však být každá platba ve výši alespoň 2 000 Kč (viz výše). V závěru roku je pak vhodné doplnit úhrnný objem darů v daném roce podle očekávaného hospodářského výsledku podnikatele resp. podnikatelské organizace – v souladu s horní hranicí objemu darů, rovnající se 10 procentům ze základu daně u fyzických osob resp. 2 procentům ze základu daně u osob právnických.

Uplatnění úlevy z daně

Zatímco dary poskytující dárce v průběhu roku, daňová úleva se projeví až po ročním zúčtování daně z příjmu.

Poplatníci daně, kteří předkládají sami daňové přiznání v termínu do 31. 3. následujícího roku (výjimečně do 30. 6. – vyplňuje-li přiznání daňový poradce), uplatní úlevu z daně v tomto přiznání a podle něj i ve finančním vyrovnaní se státem.

Poplatníci daně, kteří daňové přiznání sami nepředkládají, tj. za ně daň odvádí

organizace (zaměstnavanci), uplatní úlevu z daně při podání *Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků k uplatnění nezdanitelných částek ze základu daně a dopravného*, které musí být předloženo plátcem daně (zaměstnavatelem) do 15. 2. následujícího roku. V části III *Prohlášení* musí poplatník výslovně požádat o provedení výpočtu daně z příjmu ze závislé činnosti a funkčních požitků a o roční zúčtování záloh na daň. Plátcem (zaměstnavatelem) je potom povinen výpočet a zúčtování provést do 31. 3. a přeplatek poplatníkově vrátit nejpozději při zúčtování mzdy za březen, avšak pouze tehdy, je-li vyšší než 20 Kč.

U obou forem uplatnění daňové úlevy je nezbytné přiložit originály dokladů o všech darech, a to

- stvrzenky o převzetí daru v hotovosti, u věcných darů darovací smlouvy doplněné oceňovacími doklady
- příslušný díl poštovní poukázky doplněný potvrzením příjmu platby jako daru
- peněžním ústavem potvrzené kopie převodního příkazu spolu s výpisem z účtu doplněné potvrzením příjmu platby jako daru.

Závěrem

Nedílnou součástí sponzorských forem podpory veřejně prospěšných aktivit je zpětná vazba od příjemce daru k dárce. Také církev bude informovat o výnosech z daňově zvýhodněných darů a zejména o konkrétním využití takto získaných prostředků a poskytne při tom otevřeně i další informace o vývoji své ekonomické situace, o příjmech ze sbírek a z dalších zdrojů i o nových potřebách spojených s rozvojem církevních aktivit.

Církev vkládá velkou naději v daňové zvýhodněné dary a věří, že spolu s těmi, kteří mohou využít zákonem daných úlev na dani, se k této akci daru připojí i mnozí další a vznikne tak vlna solidarity s církví, tolik let deptanou a nyní opět čelící různým nespravedlivým útokům a nepochopení. JAS

Základem daně je částka, o kterou příjmy fyzické osoby (poplatníkovi) v kalendářním roce přesahuje výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. (U zaměstnanců je to částka vypočtená odečtením pojistného, sňatčového a jiného zdanění z příjmu, od úhrnné hodnoty hrubých mezd, zahrnující i odměny a prémie.)

Je nutno upozornit, že není povinností zaměstnavatele tuto službu pro zaměstnance vykonávat. Musí tedy dojít ke vzájemné dohodě.